

3. Кіньколик М.Ф. Методика розробки програми практики студентів // Нові технології навчання: Наук. – мет. зб. – К.: Наук.-метод. центр вищої освіти. - 2002. – Вип. 34. – С. 67-7.
4. Коджаспирова Г.М. Педагогический словарь: Для студ. высш. и сред. пед. учеб. заведений / Г.М. Коджаспирова, А.Ю. Коджаспиров. – 2-е изд., стер. – М.: Издательский центр «Академия», 2005. – 176с.
5. Кульчик Ю.В. Профессионально-практическая подготовка в процессе формирования специалистов // Инженерно-педагогическое образование: проблемы и пути развития: сб. научных статей. - Мн.: МГВРК. - 2004. - Ч.1.- С. 195-200.
6. Пальчевский Б.В. Эти серьезные игры // Проф.-тех. образование. – 1984.- №1. – С.30-31.
7. Пантелеймонов А.Е., Рыжков В.М. Производственная практика студентов и стажировка молодых специалистов: Учеб.-метод. пособие для вузов. – М.: Высш. шк., 1987. – 144с.
8. Савченко В.А. Управління розвитком персоналу: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2002. – 351 с.
9. Сухарніков Ю.В. Людський чинник та навчально-методичне забезпечення професійної підготовки фахівців для виробництв майбутнього // Проблеми освіти: Наук.-метод. зб. – К.: Наук.-метод. центр вищої освіти. - 2003. – Вип. 33. – С. 3-27.
10. Шилов Н.М., Есенков Ю.В. Профессиональная адаптация молодых рабочих в условиях практики // Профессиональное образование. - 2004. - № 2. – С. 23-24.
11. Якимович Т. До питання взаємозв'язку теоретичного і виробничного навчання // Педагог професійної школи: Зб. наук. праць. – К.: Наук. Світ. - 2001. - Випуск I. – С.142-145.

In article the place of an industrial practice (training) on a competent basis in system of higher engineering-pedagogical education is proved. It is specified necessity of creation of the through program of practice. Methodical approaches of development of the through program of practice in the coordination with theoretical disciplines are offered.

УДК.337

А. Щербакова
м. Сімферополь, Україна

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ШВЕЙНОГО ПРОФІЛЮ НА ОСНОВІ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ

Постановка проблеми. Успішне розв'язання нових завдань, що постали перед системою професійної освіти, неможливе лише на основі розширення змісту професійної освіти і відповідного продовження чи скорочення термінів навчання. У сучасних умовах постає потреба методологічного обґрунтування змісту, принципів, форм та методів навчання, а все це вимагає обґрунтування нових підходів до навчання майбутніх кваліфікованих робітників з врахуванням сучасних досягнень науки та передових виробничих педагогічних технологій [1, с.5].

З метою досягнення більш ефективних результатів навчання, в тому числі і розвитку самостійного формування професійних умінь і навичок у тих, хто навчається, ми прийняли до вивчення зарубіжного досвіду підготовки кваліфікованих робітників професійної освіти

Аналіз попередніх досліджень. В Україні дослідженням професійної освіти за рубежом займалися такі науковці: Н. Абашкіна, Л. Пуховська, Т. Десятов, А. Коляда, С. Романова. Відомо, що професійне навчання за рубежом розвивається за різними концепціями, що дозволяє скоригувати термін навчання на підготовку кваліфікованих робітників за рахунок інтеграції змісту навчальних предметів, тісного зв'язку з виробництвом.

Метою нашої статті є визначення підходів до формування професійних знань, умінь та навичок з професії «Кравець» з урахуванням особливостей різноманітних методів та способів навчання.

Виклад основного матеріалу. Потреба організації професійних шкіл початкового рівня в Німеччині призвела до організації навчання на рентабельних основах. Такою рентабельною мірою стало відкриття школи неповного тижня професійного навчання, яке доповнюється практичними заняттями на робочому місці. Цей підхід започаткував

виникнення нової форми професійної підготовки – «дуальної». Разом з тим, дуальність професійного навчання - це взаємозв'язок двох функціональних елементів - ринку приватної професійної підготовки і регульованого державою права на одержання професійної освіти [1, с.149-150].

Набуття учнями професійних умінь та навичок на виробництві в процесі дуальної системи має свої особливості. Компонента відповідної діяльності, яку необхідно засвоїти, складаються з того, що потрібно показати та пояснити, запропонувати учневі, а далі шляхом повторення та коригування вдосконалити та закріпити. А тому метод трудового наставництва, який є основою дуальної системи в дії, включає: підготовку, показ, пояснення, спробу виконання, тренування та закріплення [1, с.216]. Однак виконання складних професійних умінь вимагає додатково від тих, хто навчається, різних підходів щодо їх формування.

Загальновідомо, що формування знань, умінь та навичок з робітничої професії проводиться в професійно-технічних навчальних закладах або на виробництві в процесі теоретичного та виробничого навчання.

Навчання - це цілеспрямований і організований процес взаємодії педагога і того, хто навчається, спрямований на вирішення навчальних задач, в результаті якого учні або студенти оволодівають знаннями, уміннями і навичками та розвивають особистісні якості [2, с.5].

Прийнято рахувати, що процес навчання характеризується наступними ознаками: наявністю спеціально організованої спільної діяльності вчителя і учня за відповідним планом; єдність двостороннього процесу викладання і учіння; керівна роль педагога в навчальному процесі; управління процесом пізнавальної діяльності і формування знань, умінь та навичок, якостей особистості тих, хто навчається [5, с. 64-65].

Отже, процес навчання має двохсторонній характер, тобто спільну діяльність педагога та того, хто навчається, і спрямований на саморозвиток учнів.

В. Рижов розглядає забезпечення саморозвитку процесу навчання і виділяє протиріччя, які, на його думку, є його рухомою силою. В першу чергу, це протиріччя:

- між висунутими пізнавальними задачами і наявним рівнем знань і умінь та навичок розумового розвитку тих, хто навчається;
- між особистим досвідом того, хто навчається до навчання і переоцінюванням того в процесі навчання;
- між необхідною структурою думки в процесі навчання, та привичною для учня схемою суджень;
- між збільшеним обсягом людських знань і тим обсягом знань, який засвоїв учень [5, с. 66-67].

Разом з тим, він акцентує увагу на логіці процесу навчання, що забезпечує його реалізацію:

- навчальна задача має бути узгодженою з віковими особливостями тих, хто навчається, з їхнім рівнем розвитку і набутими знаннями;
- знаходження рішень поставлених задач, завдяки активізації учнів;
- вирішення будь-якої навчальної задачі виводить того, хто навчається, на новий рівень та робить процес навчання неперервним [5, с. 67].

Розглянемо закономірності процесу навчання та його види, які можуть використовуватися в процесі теоретичного та виробничого навчання в процесі формування професійних знань, умінь та навичок в дуальній системі.

Як підкреслює П. Підкасистий, в сучасній дидактиці застосовується термін «види навчання», який частіше всього визначає характер взаємодії у навчанні педагога та тих, хто навчається [6, с.164]. Він стверджує, що види навчання розрізняються за характером навчальної діяльності, взаємодії педагога та учнів в процесі навчання, методах та засобах навчання. До класифікації таких видів навчання, на його погляд, входять: інформаційне, проблемне, програмоване, модульне, елементи якого застосовуються на різних етапах

навчання. Повідомляюче або інформаційне навчання, яке засноване на пояснювально - ілюстративному методі навчання і характеризується, в першу чергу, тим, що знання надаються тим, хто навчається, в «готовому» вигляді, тобто учні сприймають та відтворюють їх. Відомо, що даний вид навчання був науково обґрунтований ще на початку ХІХ ст. Гербартом [6, с. 144].

Якщо розглядати даний вид навчання з позиції професійної підготовки кваліфікованих робітників, то його застосування необхідне на перших етапах формування початкових навичок, під час виконання тренувальних вправ. Так, на репродуктивному рівні забезпечується формування професійних навичок з виконання тренувальних вправ, у тому числі: виконання строчок прямого стібка, косоного, строчок петлі і хрестоподібного стібка; обробка виточок, хрестика без прокладки; обробка кокеток: пришивних, настрочних, накладних з прямими краями; обробки зрізів, тощо. Всі перераховані вправи розділяються на ручні та машинні. Так, строчки прямого стібка (ручні роботи) діляться на зметувальні, наметувальні, заметувальні, приметувальні, копірувальні, а також строчки для створення зборок, прокладні, підшивні, потайні, та інші. Цим вправам на першому етапі навчання приділяється значна увага, оскільки від правильно завчених рухів та прийомів залежить майбутня якість виробу, професійна майстерність фахівця. Виконання машинних стібків, обкантивання швів та їх оздоблення теж вимагає достатньої уваги, так як в даному випадку окрім формування навички з правильного з'єднання деталей одягу необхідно враховувати припуски тканини на шов, рівність строчки, ширину шва, рівномірність частоти стібків, щільність їх затягування, цілісність і міцність строчки та інше. Як бачимо, ці навички з виконання машинних робіт є основою формування наступних, більш складних, та особливо складних навичок та умінь, з професії «Кравець».

Незважаючи на те, що репродуктивне формування професійних знань і умінь має свої недоліки, оскільки діяльність тих, хто навчається, зводиться до запам'ятовування повторення дій, які пояснив майстер виробничого навчання, але разом з тим ці знання базуються у відповідній системі та послідовності, що дає можливість засвоїти необхідний алгоритм дії з виконання вправ та простих операцій. У зв'язку з тим, що репродуктивний метод формує алгоритмічні дії, але мало розвиває розумові здібності і уміння тих, хто навчається, в навчальний процес запроваджуються проблемні та евристичні методи навчання, завдяки яким розвиваються навички творчого мислення, в тому числі технічного та технологічного.

Під проблемним навчанням розуміють організований педагогом спосіб активної взаємодії тих, хто навчається, з проблемно представленим змістом навчання, в процесі якого вони пристосовуються до об'єктивних протиріч наукових знань і способів їх вирішення, навчаються мислити, творчо засвоювати знання [4, с. 386]. Проблемне навчання, так само як і інше навчання, може задовольнити реалізацію двох цілей: по – перше, сформувані у тих, хто навчається, необхідну систему знань, умінь та навичок, а по-друге, досягти значного рівня, розвитку здібностей до самонавчання та самоосвіти учнів. Обидва ці завдання можуть бути реалізовані з значним успіхом саме в процесі проблемного навчання, оскільки засвоєння навчального матеріалу проходить в процесі активної пошукової діяльності учнів, вирішення ними системи проблемно-пізнавальних завдань [4, с. 387]

Як стверджують С. Батишев, Р. Гуревич, П. Підкасистий, І. Підласий, Н. Розенберг та інші, характерною проблемою викладання та учіння у порівнянні з повідомлюючим навчанням є різка зміна процесу навчання, а саме : учні включаються в активну інтелектуальну або практичну діяльність; у них формуються уміння сприйняти об'єкти, спостерігати та аналізувати явища, докази .

Окрім того ті, хто навчаються, формують творчі уміння з бачення проблеми, ставлення питань, пошуку рішень. При цьому учні одержують глибокі знання та уміння з встановлення міжпредметних зв'язків, застосованих на практиці, оцінювання та корегування своїх дій, тощо [2, с. 5]. Однак необхідно враховувати і той факт, що проблемне навчання може мати негативні наслідки. Це може статися у випадку, коли ті, хто навчаються не підготовлені до нього за своїм розвитком та рівневі знань. [6, с.169]

Звісно, що формування складних професійних навичок з професії «Кравець» ґрунтується на ситуаціях проблемного навчання, виходячи зі специфіки самої професії. Так, у кваліфікацію «Кравець» 4-го розряду включено виготовлення швейних виробів на підкладці за індивідуальними замовленнями, такими як жилети, жакети, пальто, піджаки.

Виходячи з того, що виготовлення індивідуальних заказів є складним технологічним процесом, і враховуючи індивідуальні підходи їх виготовлення, а також індивідуальні особливості тих, хто навчається, виникає достатня кількість проблемних завдань, які необхідно вирішувати учням. Наприклад, учням доводиться самостійно приймати рішення, як виправити порушення загального балансу виробу, неприлягання нижнього коміра до шиї чи перекосу коміра в області горловини, як позбавитись від складок під коміром тощо.

Наступний вид навчання, на який в нашому дослідженні звертається увага, це програмоване навчання. П. Підкасистий висловив думку, що в зв'язку з появою навчальних систем електронна інформація представляється не в традиційному тексті, а в програмованому, в тому числі запровадження мультимедіа в освіті та технічно складних навчальних систем. [6, с.169].

Загальновідомо, що програмоване навчання є відносно індивідуальним та самостійним, а засвоєння знань та умінь проводиться за допомогою навчаючих програм, тобто послідовність кроків засвоєння - окремо виділених одиниць знань та умінь. Кожний крок програми складається з трьох частин: пред'явлення дози навчальної інформації, завдання по її засвоєнню та виконання контрольних вправ. У залежності від характеру кроків програми вони поділяються на алгоритмічні, лінійні, розгалужені, змішані. [6, с.170-172]. Лінійна програма, розроблена Б. Скіннером, складається з малих доз навчального матеріалу при цьому учень переходить до вивчення наступної дози тільки після завершення попередньої. Активізуючим чинником такого навчання є необхідність зразу ж відповідати на поставленні питання.

Згідно Скіннера, така модель навчання має в своїй основі наступні принципи:

- принцип поділу навчального матеріалу на невеликі частини для легшого його засвоєння;
- принцип негайної оцінки відповіді;
- принцип індивідуалізації типу навчання.

Однак, незважаючи на те, що той, хто навчається, обов'язково засвоює навчальний матеріал, лінійна програма критикується за те, що із-за невеликих доз навчального матеріалу має недостатньо індивідуалізований зміст навчання.

Розгалужені програми, запропоновані М. Краудером, навпаки пропонують засвоєння достатньо великих доз навчання, а значить і визначення нової форми контролю - вибіркової відповіді учня. Тобто, із набору відповідей, в яких є вірні, неповні і неправильні відповіді, учень вибирає правильну. Однак і ця програма має свій недолік. Критики рахують, що розгалужена програма не дає учню системного уявлення про зміст навчального матеріалу.

Третій напрям програми щодо застосування в проблемному навчанні - це змішане, завдяки якому розробляються складні програмні продукти, включаючи різні дози та види інформації і контроль в залежності від дидактичних цілей, віку тих, хто навчається, логіки змісту навчального матеріалу і самого процесу навчання.

У нашому дослідженні запроваджуються елементи різних програм. На перших етапах навчання - це лінійні програми. Так, у процесі вивчення прийомів ручних косих стібків учням пропонується інформація, до якої входить виконання різноманітних стрічок та стібків, для контролю за засвоєнням даної інформації, пропонується визначити крім стібки ще й утворюючі стрічки.

- зметувальну, виметувальну, копіровальну
- підшивальну, наметувальну, хрестоподібну
- обметувальну, пошивну, стьобану.

Так	Ні

Розгалуженні програми розроблялися з урахуванням технологій виготовлення складного швейного виробу. Для цього підбиралася повна і конкретна інформація, а для контролю розроблялися питання, пов'язані як з вимогами до даного виробу, так з і виконання технологічних операцій та процесів, виправлення дефектів виробів, тощо.

У зв'язку із розвитком програмованого навчання в теорію і практику увійшло поняття алгоритмів. Відомо що алгоритм є основою навчальної програми алгоритмового типу. Вже в 60-х роках в європейських країнах центральними поняттями в педагогіці були «мобільність», «гнучкість», «некперервне навчання» [1, с.160].

Н. Абашкіна звертає увагу на те, що кваліфікаційні вимоги щодо професійної підготовленості повинні передбачати наявність самостійного мислення, уміння аналізувати і узагальнювати, застосовувати творчій підхід, використовувати набутий досвід у нових ситуаціях, вміти дати оцінку діяльності, мати схильність до самонавчання, тощо [1, с.206].

У зв'язку зі змінами структури та змісту професійного навчання з'явилися концепції гнучкого професійного навчання, заснованого на модульному підході.

Модуль, як стверджує В. Безрукова, є завершений блок інформації, в який входить чітко визначені цілі навчання, банк інформації та методичне керівництво з досягнення поставленої мети.

Модульне навчання – це така побудова змісту підготовки кваліфікованих робітників, коли кожен з них може бути самостійним у підборі змісту та порядку його засвоєння, виходячи з особистих особливостей та потреб [3, с.176]. Основною відмінністю модульної технології навчання у професійній освіті від традиційної, як зазначає С. Батишев, є така:

- відбір змісту навчання є результатом системного аналізу діяльності фахівців, яку поділяють на дії та операції;

- структура модульної програми співвідноситься зі структурою діяльності фахівця і складається з окремих елементів, які називаються модулями.

- для засвоєння кожного модуля програми навчання, який є фрагментом діяльності фахівця розробляються спеціальні методичні посібники, в яких надається необхідна інформація для формування окремих знань та навичок, а також контрольні завдання та тести;

- при необхідності для того, хто навчається, розроблюються індивідуальні програми навчання на основі модульної програми, з врахуванням рівня стартової підготовки [2, с.366-367].

Елементи модульного навчання ми запроваджували в нашому дослідженні під час формування складних умінь та навичок. З цією метою нами була розроблена інтегрована програма на 3-й та 4-й кваліфікаційний розряди з професії «Кравець», визначений перелік технологічних процесів, розроблено методичні рекомендації стосовно послідовності виконання цих процесів, розроблено тестові завдання з кожного виду робіт.

Висновок. Отже, враховуючи етапи навчання та кваліфікаційні рівні підготовки фахівців швейного профілю за дуальною системою навчання, можливе запровадження різних підходів з формування якісних професійних навичок та розвитку самостійності тих, хто навчається.

Література:

1. Абашкіна Н.В Розвиток професійної освіти в Німеччині дис. на здоб. наук. ступеня д.пед.н, 13.00.04 Київ, 1998-402с.
2. Батишев С.Я. Профессиональная педагогика /под общ. ред. С.Я. Батишева/ 2-е изд. перераб. и дополн.- М.: Машиностроение 1991.- 901с.
3. Безрукова В.С. Педагогика. Изд. Екатеринбург. - «Деловая книга», 1986,- 312с.
4. Педагогика, Большая современная энциклопедия,- Минск, ООО «Современное слово», 2005.- 719с.
5. Рыжов В.Н. Дидактика. Москва. – Юность. - 2004.-318с.
6. Педагогика /под ред. П.И. Подкасистого/ третье изд. дополн. и перераб, Педагогическое общество Россия, М., 2000.-638с.

The goal of our article is to show forming of professional knowledge, abilities and skills by profession of «Tailor» taking into account the features of various methods and methods of teaching.